

Etniske minoritetsforældre, børneopdragelse, opfattelse og selvopfattelse

Üzeyir Tireli

Professionshøjskole UCC

Ut@ucc.dk

Opdragelse og etniske minoriteter i det offentlige rum

De individualistiske "os"

- Lighed. Frihed. Selvrealisering. Frivillighed i familierelationer. Individualisme.
- Uklar sanktioner. Udelukkelse og ligegyldighed.
- Retfærdighedsmoral

De kollektivistiske "dem"

- Gensidig afhængighed. Ansvarsfølelse overfor kollektivet. Lydighed. Opofrelse.
- Konkrete og kollektive sanktioner. Tvang og fysisk afstraffelse.
- Æresmoral

Eksempler på udtalelser

- *”Muslimsk opdragelse producerer ansvarsløse individer”* (speciallæge i psykiatri, Marianne Geoffroy) og fortsætter *”ser vi på børneopdragelse i islamisk sammenhæng, synes den at bibeholde en ufravigelig ydrestyret model. [...] Fra barn til voksen er rammerne via Koranen på forhånd givet og ikke til diskussion. Dvs. at barnet ikke trænes i at opbygge en indre kontrol og at barnets adfærd i høj grad reguleres via de ydre rammer - effektivering af straf: sharia”* (Berlingske Tidende 22. november 2004).
- Den enkeltes vilje og intention er således fraværende. Forældre opfattes nærmest som Koran-styret robotter
- *”Lussinger, smæk og slag er fortsat en del af opdragelsen i mange indvandrerfamilier (integrationskonsulenten, Fahmy Almajid, 2010). Derfor ønsker Børnerådet at målrette en ny kampagne om børns rettigheder mod forældre med anden etnisk baggrund end dansk”* (Lisbeth Zornig Andersen Børnerådet, 2010)

Eksempler, fortsat...

- *”Ofte føler pigen et pres fra familien, og hun indvilliger i at gifte sig med en, hun slet ikke bryder sig om, men som familien mener, er den bedste til hende” (Khader 1996:117).*
- Arrangerede- og tvangsægteskaber opfattes i forlængelse af opfattelseskemaet individualistiske ”os” og kollektivistiske ”dem”, mere normen end undtagelsen. Og igen er der nogen, der gerne vil tvinge og straffe:
- *”S vil tvinge indvandrerforældre på kursus”, så de ”skal lære, hvordan man opdrager sine børn i Danmark. Hvis de nægter at deltage, foreslår S at straffe dem på pengepungen” (Politiken.dk, 7.februar 2009).*

Kan være vanskeligt at se forandringerne

- **Ny datingside fokuserer på troende muslimer i Danmark** (BT, den 20. december 2012)
 - Juleaften åbner et nyt datingside, som henvender sig til de troende muslimer i Danmark, der leder efter kærligheden. Siden skal gøre det lettere for danske muslimer at finde en ligesindet partner.
- **Indvandrere bliver lige så ofte skilt som danskere**
 - For 20 år siden var det næsten uhørt med skilsmisser i tyrkiske familier herhjemme, men det har ændret sig.
- **De gider det måske heller ikke!**
 - Forventningen blandt lederne i ældreplejen har været, at specielt medarbejdere med etnisk ikke-vestlig baggrund kan bidrage med en anden omsorgskultur og dermed løfte kvaliteten. For eksempel fordi de udviser større respekt for ældre. Rekrutteringen af indvandrere og efterkommere tillægges hermed en positiv betydning; de tillægges en række 'naturlige' kompetencer, som de formodes at have tilegnet sig via deres opdragelse og familiebaggrund, og som de nu kan tilføre sektoren. **Medarbejderne selv kan dog ikke genkende dette billede, og resultaterne i undersøgelsen kan heller ikke entydigt støtte denne opfattelse** (SFI,
 -
- Det dominerendes syn på opdragelsen kan etablere sig i praksisfeltet og om ikke andet kan det "pålægge" os et krav om forklaring

Dikotomisk tænkning bør udfordres

- Individualistisk "os" og kollektivistiske "dem" og andre dikotomiske modstillinger er unødige *simplificeringer*, således de faktiske forhold *fortrænges og tilsløres*.
- Det er kulturelle konstruktioner, der er tilfældige
- Dikotomiske konstruktioner virker som et værn mod en nuanceret forståelse af kompleksiteten
- Opløsning af dikotomiske opstillinger er vanskelig og måske heller ikke ønskværdig (øger kompleksiteten), men hvis vi ønsker et indgående kendskab til et felt, må den dikotomiske opstilling opløses

Andre italesættelser...

- *”Fædre med anden etnisk baggrund end dansk opdrager ikke efter et kollektivistisk livssyn, men i stedet kombinerer begge livssyn, med det formål at tage det bedste fra begge kulturer” (Kenneth Reinicke, RUC)*
- *”Undersøgelsen viser, at selvstændighed er den egenskab, som flest ønsker at opdrage sine børn til. Det mener over halvdelen af de etniske minoritetsmødre, og mere end otte ud af ti etnisk danske mødre.” (Just Jeppesen og Nielsen 2001).*
- *”... der er udbredt tilslutning blandt etniske minoritetsforældre til, at børn skal opdrages til selvstændighed. Så godt som alle forældre i undersøgelsen – uanset etnisk baggrund – mener, at selvstændighed er en vigtig del af opdragelsen” (Integrationsministeriets tænketank, 2007)*
- *”De fleste mødre tilkendegiver, at deres barn er nemt at opdrage uafhængigt af etnisk baggrund ... Ros er klart det hyppigste opdragelseselement for både mødre med dansk og anden etnisk baggrund (hhv. 94 pct. og 82 pct.)” (Deding og Olsson, 2009)*

Hovedpointer

Forældrene prioriterer nogle værdier mere end andre, og det er i høj grad i overensstemmelse med, hvad der prioriteres og ikke prioriteres alment i det danske samfund

Etniske minoritetsforældres selvforståelse af deres opdragelsesidealer og intentioner er ikke umiddelbart sammenfaldende med, hvad der menes i den dominerende diskurs

Opdragelsesværdierne forandre sig over generationer

”Danske” forældre og etniske minoritetsforældre har meget til fælles (SFI undersøgelsen)

Opdragelsesværdier og mål	Vigtigt ”i høj grad ” (i procent)
Ærlighed	88
Et sundt liv	85
Respekt for voksne	85
Ansvarlighed	82
Dygtighed i skolen	77
At passe på sig selv	75
Frihed og respekt for frihed	74
Samarbejdsevne	72
Lighed, uanset køn, klasse mv.	72
Selvstændighed	68
Etnisk, kulturel tolerance	66
Lydighed	64
Omhyggelighed	61
Kreativitet	60
Velopdragen opførelse	60
Fantasifuldhed	38
Sparsommelighed	32

Hvad gør du, hvis dit barn ikke gør, som det bliver bedt om? (i procent, N=406)

Mest anvendte metode er at tale med barnet om hvad der gik galt

Dernæst at give barnet advarsler for det ikke gentager sig

Lussing og forbud er ikke lige så udbredte

Ikke afgørende forskel mellem "danske" og etniske minoritetsforældre

	Altid	Af og til	Aldrig	Ubesvaret
Jeg taler med barnet om det	87	10	1	3
Jeg giver barnet advarsler	38	41	10	14
Jeg skælder barnet ud	4	66	17	13
Jeg sender barnet ind på sit værelse	6	61	20	13
Jeg giver barnet ekstra opgaver	7	34	44	15
Jeg tager hårdt fat i barnet	3	32	51	15
Jeg forbyder barnet at lege med sine kammerater	4	31	49	16
Jeg forbyder deltagelse i fritidsaktiviteter	3	20	60	17
Jeg fortæller skræk/skræmme historier	1	10	72	16
Jeg giver barnet en lussing	1	8	74	17

SFI (2001 og 2009)

Opdragelsesmetoder, når forældre vil lære børn, hvad der er rigtigt og forkert. Procentandele.

"Hvor ofte reagerer du på de måder, jeg nu nævner?"	<i>Tosprogede børn:</i>			<i>Danske børn:¹⁾</i>		
	Ugentlig	Sjældnere	Aldrig	Ugentlig	Sjældnere	Aldrig
Jeg fortæller barnet, at det har gjort noget forkert	81	17	1	89	11	0
Jeg skælder ud	56	34	10	81	18	1
Jeg sender barnet ind på værelset	21	34	45	18	55	27
Jeg giver et dask over fingrene	15	35	49	3	22	75
Jeg tager hårdt i barnet	14	36	50	9	53	37
Jeg slår i bagdelen	5	26	68	0	12	87
Jeg slår på kinden	1	5	94	0	1	99

Spørgsmål, fortsat....

- Har "de" samme forståelse af opdragelsesværdierne som "vi" andre har?
 - Selvstændighed. Eksempler på udtalelser:
 - Somalisk mor, Ambara,:"Dét at være selvstændig, så barnet kan sige sin mening. [...] Så siger jeg "sådan er det ikke, og hun argumenterer for, at jeg skal give hende en forklaring på, hvorfor jeg siger det". Selvstændighed opfattes som selvstændig tænkning og argumentation .
 - Hawwa, født og opvokset i DK: "I vuggestuen var jeg lang tid om at give slip på hende. Men så sagde pædagogerne: "prøv selv at lade hende tage flyverdragten på". Jeg blevet bedre til det, og nu hjælper hun mig f.eks. med at lave mad og sådan noget". Selvstændighed opfattes som selvhjulpenhed
 - Nasreen, født og opvokset i DK, dansk-pakistansk: "Det første, vi har lagt mærke til, var, at han var blevet meget selvstændig. Det kom sådan lidt bag på os – nej, måske ikke bag på os, men vi blev overraskede over det. Jeg synes, han er blevet bedre til sproget, så han har meget mere viden om de forskellige ting nu". Selvstændighed = selvstændige opfattelser

Spørgsmål, fortsat...

- F.eks. "respekt"
- En serbisk mor, Jasminka: "Jeg synes at mine børn skal have respekt for andre mennesker. Hvis du giver respekt, så får du selv respekt. Jeg har opdraget mine børn til at mene, at lige meget, hvordan andre ser ud, så skal de respektere dem og behandle dem med respekt".
- Gensidig respekt kommer til udtryk på samme måde hos den Tyrkiske mor, Ayse: "Selvfølgelig skal jeg have respekt til barnet og modsat. Jeg skal sige min mening, og det skal barnet også have ret til, men i sidste ende, hvis jeg føler, det er forkert, er det op til min mand og jeg at afgøre." Respekt er gensidigt.
- Ægyptisk mor: "Jeg synes, børn skal vise respekt for ens forældre. Man skal lære børn respekt ved at fortælle dem det, i stedet for at råbe og skrig af dem. Jeg synes, at jeg er blevet god til det".

Spørgsmål, fortsat..

- Kan man stole på hvad forældrene siger?
 - Ja og nej
 - Spørgsmål og svar er aldrig neutrale.
 - individualisering – positiv selvbiografiske fortælling som fælles projekt
- Kan vi nu også være sikre på, at de gør det, som de siger at de gør?
 - Et symmetrisk forhold mellem *opfattelse* og *handling* er mere undtagelsen end reglen
 - Selvfølgelig er ikke desto mindre et vigtigt udgangspunkt for en konstruktiv dialog omkring opdragelsen

Oversigt over inddelingskriterier over idealtypiske opdragelsesprofiler

	Demokratisk opdragelsesprofil	Omsorgsfuldt og bekymret opdragelsesprofil	Flerkulturel opdragelsesprofil	Traditionsbærende opdragelsesprofil
Syn på barnet	Barnet er kompetent og ligeværdigt.	Barnet er sårbart og kan ikke tage ansvar for egne valg.	Barnet kan lære flerkulturelle kompetencer.	Barnet er selvstændigt, men vejledes ift. traditioner.
Værdigrundlag	Selvstændighed og ansvarlighed.	Omsorg, bekymring og beskyttelse.	Kulturel tolerance.	Oprindelig kultur og religion.
Kultur- og samfundsforståelse	Aktivt medborgerskab – kultur træder i baggrunden.	Samfundet rummer diffus fare og er ekskluderende.	Samfundet har kulturelle koder, der må læres.	Traditioner dyrkes og reaktualiseres i et givent samfund.
Strategier og fremtidsønsker	Barnet lærer at træffe velovervejede valg.	Barnet hjælpes til at følge den "rigtige/normale" vej.	Barnet kan begå sig i flere kulturelle sammenhænge.	Barnet viderefører kultur og religion.
Opdragelsesmetoder	Dialog og forhandling.	Regler og opsyn.	Oplysning og at lade barnet prøve sig frem.	Vejledning og socialt pres.

Et par eksempler på profilerne

Det især er forældre med den traditionsbærende opdragelsesprofil, der i højere grad end andre, ønsker at opdrage efter lydighed.

Der er en tydelig forskel mellem forældre i den demokratiske opdragelsesprofil og forældre i den traditionsbærende opdragelsesprofil,

Opdragelsesværdien Lydighed, fordelt på opdragelsesprofiler (i absolut og procent)

		Demokratisk opdragelsesprofil	Flerkulturel opdragelsesprofil	Omsorgsfuld og bekymret opdragelsesprofil	Traditionsbærende opdragelsesprofil -
Lydighed	I høj grad	68 (61%)	85 (68%)	106 (68%)	125 (75%)
	I nogen grad	41 (37%)	34 (27%)	45 (29%)	38 (23%)
	Sjældent	1	1	2	1
	Aldrig	1	1	0	1
	Ubesvaret	1	3	2	2

”Støtter og udvikler institutionen dit barns kultur?” (i procent), (Tal i parentes dækker over de danske forældre)

1/3 del af etniske minoritetsforældrene – uanset orienteringen i opdragelsesprofilerne – at der ikke sættes fokus nok på egen kultur

Danske forældre i den flerkulturelle og omsorgsfulde profil oplever i mindre grad at deres kultur støttes og udvikles

	Støtter og udvikle mit barns egen kultur	
	Altid	Aldrig
Demokratisk opdragelsesprofil (N=112)	29% (61%)	35% (6%)
Omsorgsfuldt opdragelsesprofil (N=155)	23% (71%)	34% (3%)
Flerkulturelt opdragelsesprofil (N=124)	23% (58%)	37% (3%)
Traditionsbærende opdragelsesprofil (N=167)	27% (55%)	28% (3%)

Prioriteringen af aktiviteterne ”undervisning i læsning, skrivning og lign.” og ”gå meget udenfor med børnene” (i procent), (procenter i parentes dækker de danske forældres besvarelser). Det er kun angivelserne i ”altid” rubrikken, der er medtaget.

Over 50% af etniske minoritetsforældre i alle profiler ønsker at der skal være læsning og skrivning i dagtilbud.

Men danske forældre i den flerkulturelle profil er ikke så stærk interesseret i læsning og skrivning

Danske forældre tydeligt ønsker at børn går meget ud.

Men også etniske minoritetsforældre i den demokratiske profil er stærk interesseret i at børn gå ud

	Demokratisk opdragelsesprofil	Omsorgsfuldt opdragelsesprofil	Flerkulturelt opdragelsesprofil	Traditionsbærende opdragelsesprofil
	Altid	Altid	Altid	Altid
Undervisning i læsning, skrivning og lign	56% (19%)	50% (24%)	55% (14%)	52% (28%)
Gå meget uden for med børnene	64% (79%)	53% (89%)	50% (79%)	52% (88%)

Kortlægning af forforståelser

	Dem.	Oms.	Kult.	Trad.
Institutions/ skolevalg: Hvad vil de gå efter, når de skal vælge en børnehave/skole til deres barn? Hvad vil de lægge mærke til ved institutionen/skolen? Hvorfor?				
Kommunikation: Hvordan vil deres kommunikation med pædagogen/læren være? Dagligt, sjældent? Hvad vil kommunikationen bestå af? Hvad vil de tale om? Hvorfor?				
Kontakt til andre forældre: Hvordan vil deres kontakt til andre forældre være? Venskabsrelation, ligegyldighed, distance?				
Pædagogiske aktiviteter: Hvilke pædagogiske aktiviteter vil de efterlyse, værdsætte, kræve i dagtilbud/skole? Hvorfor? Hvilke aktiviteter vil de slet ikke acceptere?				
Fødselsdag: Hvordan vil de fejre fødselsdag (mad, underholdning, gaver etc.)? Hvorfor?				
Deltagelse i møder: Hvad vil de tænke om forældremøder/konsultationer? Hvor ofte vil de deltage? Hvad vil de tale om?				
Påklædning: Hvordan vil de klæde deres børn? Genbrugstøj, modetøj, etnisk, kulturelt tøj? "alternativ" tøj etc.? Hvorfor?				
Konflikter: Hvor vil der typisk opstå konflikter i relationen mellem institution/skole og hjem?				

Tak for jeres opmærksomhed

Kan læses mere om i bogen:

*Pædagogisk arbejde med tosprogede
børn*, Dafolo forlag, 2010